

Периодът от женитбата нататък и особено след ослепяването на Яворов до втория опит за самоубийство е време на велики нравствени и физически страдания на поета, когато се проявяват най-чистите черти на неговата личност. Все тогава се разгаря явно и с пълна сила големият конфликт между него и буржоазното общество, който фактически доведе до гибелта на поета. Като дълбока, открита рана Яворов чувства станалото на 30 ноември 1913 год. и тежка е неговата болка, и безкрайно е неговото оскърябление, когато в тая рана тикат нечистите си пръсти злонамерни хора — засегнати литературни „величия“, озлобени автори на бездарни стихове и пиеси, пренебрегнати драматурзи, жълти газетари, врагове от македонското движение, ревниви обожатели на Лора от хайлайфа, влиятелни нейни роднини и т. н. — хора от различни среди и категории, водени от една цел: да наранят, да уязвят поета, да отровят неговото и без друго тежко състояние. Те не се успокоиха и след като той — изтерзан, измъчен, оклеветен, изгубил най-скъпото и най-близките си — отправя за втори път дулото на револвера към слепо-

очието си, този път след като е изпил — за по-сигурно — и чашата с отрова.

Между множеството имена на мъже и жени в трагичния роман на Яворов централна роля играе още едно лице — капитализмът. Обществото, което уби поета, като показва за сетен път, че наистина е враждебно на поезията и културата. Това трябва ясно да проличи във втората част на „Романът на Яворов“. Необходимо е от сега да се каже, че никакъв субективизъм при описанието на Яворовата трагедия няма да бъде оправдан. Развързката на „Романът на Яворов“ трябва да ни изпълва с любов към поета и с омраза към света, който го погуби.

С най-добрите страни на работата си като писател, изследвач, мемоарист, критик, психолог и майстор на словото (той е един от добрите стилисти в съвременната ни литература!) Михаил Кремси обещава да изпълни с чест голямото дело, с което се е заел. То ще има значение не само като венец на неговата лична творческа биография, но ще бъде книга, от която поколенията ще търсят да черпят знания, вдъхновение и любов към един от най-големите наши национални поети.

ЛЮБЕН ГЕОРГИЕВ

ПРОБЛЕМАТИКА И ТЕМАТИКА НА V МЕЖДУНАРОДЕН СЛАВИСТИЧЕН КОНГРЕС (София, 1963)

Основната проблематика на конгреса е: Сравнително-историческо проучване на славянските езици и литература.

А. ЕЗИКОЗНАНИЕ

Основни проблеми: а) Историческо, сравнително-историческо и типологическо изследване на славянските езици, б) Изследване на взаимодействието на славянските и неславянските езици и въпросът за „езиковите съюзи“ и в) Проблеми на описателното славянско езикознание във връзка с приложното езикознание.

1. СЛАВЯНСКИТЕ ЛИТЕРАТУРНИ ЕЗИЦИ (ИСТОРИЯ И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ)

1. Изучаване на славянските литературни езици.
2. Старобългарски (старославянски) език — структурна характеристика и местни типове.
3. История и периодизация на местните типове на църковнославянски и история на църковнославянския език.
4. Ролята на църковнославянските елементи в историята на отделните славянски литературни езици.
5. Възникването на структурните особености на славянските национални литературни езици в периода на тяхното създаване.
6. Характер на двуезичието в историята на славянските литературни езици.
7. Периодизация на славянските литературни езици в общите закономерности на развитието им.

8. Ролята на художествената литература в развоя на отделните славянски литературни езици.

9. Сравнителна характеристика на съвременните славянски литературни езици.

10. Взаимодействие между славянските и неславянските литературни езици.

II. ИСТОРИЧЕСКА И СРАВНИТЕЛНО-ИСТОРИЧЕСКА ГРАМАТИКА НА СЛАВЯНСКИТЕ ЕЗИЦИ

1. Методи на сравнително-историческото проучване на фонологическите и граматическите системи на славянските езици.

2. Значение на типологическите изследвания на сравнително-историческата граматика на славянските езици.

3. Моногенеза и полигенеза на фонологическите, граматическите и лексикални явления в славянските езици.

4. Основни закономерности на фонологическия развой и отношенията между фонологическата и граматическата система.

5. Основни въпроси на словообразователната система на славянските езици.

6. Задачи и методи на синтактичната реконструкция на праславянския език и основните тенденции на развоя на синтаксиса в отделните славянски езици.

7. Периодизация на историята на фонологическия и граматическия строй на отделните славянски езици.

8. Общи и частни закономерности в лексикалния развой на славянските езици и въпросът за тяхното съотношение в граматическия строй.

III. ОПИСАТЕЛНО ЕЗИКОЗНАНИЕ И ВЪПРОСИ НА ПРИЛОЖНОТО ЕЗИКОЗНАНИЕ

1. Предмет и методи на сравнително-типологичното разглеждане на славянските езици.

2. Фонологически и граматически модели на славянските езици.

3. Морфологическа характеристика на склонението и спрежението в отделните славянски езици.

4. Типове синтагми в отделните славянски езици и въпросът за трансформационния метод.

5. Словообразователно-типологическа характеристика на съвременните славянски езици.

6. Проблемата за класификацията на съвременните славянски езици и диалекти във връзка с данните и задачите на общославянския лингвистичен атлас и отделните славянски национални лингвистични атласи.

7. Структурни и математически методи на изследване на славянските езици и задачите на приложното езикознание (ентропия, елипсис, излишество и др.).

8. Моделиране на славянските езици.

9. Статистически анализ на славянските езици.

10. Проблеми на машинния превод (език-посредник, съставяне алгоритми и др.).

11. Типове транскрипции (фонетична и фонологическа) и транслитерация на славянските езици.

IV. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ НА СЛАВЯНСКИТЕ И НЕСЛАВЯНСКИ ЕЗИЦИ И ВЪПРОСИТЕ ЗА ЕЗИКОВИТЕ СЪЮЗИ

1. Проблемата за субстрата в историята на славянските езици.

2. Проблемите на езиковите съюзи в историята на славянските езици, напр. проблемата за балканския езиков съюз и мястото на славянските езици в него.

V. СЛАВЯНСКАТА ОНОМАСТИКА КАТО ИЗВОР НА ИСТОРИЯТА НА СЛАВЯНСКИТЕ ЕЗИЦИ И НАРОДИ

1. Принципи за съставяне на общославянски топонимичен атлас.

2. Общославянската топонимия и нейното хронологическо разпределение с оглед на обществения живот на славяните.

3. Славянизация на неславянската топонимия и заемане на славянска топонимия в неславянски страни.

4. Проблеми на славянската научна и народна топонимика.

Б. ЛИТЕРАТУРОЗНАНИЕ

Основни проблеми: а) Взаимоотношения между славянските литератури; б) Взаимоотношения между славянските и неславянски литератури и ролята на славянските литератури в развитието на световната литература.

І. ОБЩИ ТЕМИ

1. Мястото, ролята и значението на славянските литератури в световния литературен процес.
2. Общи закономерности в развитието на славянските и неславянските литератури.
3. Сравнително-историческо изучаване на славянските литератури, неговите резултати и задачи.
4. Ролята на междуславянските връзки в развитието на отделните славянски литератури.
5. Отражението на идеята за славянска солидарност в славянските литератури.
6. Възприемането на българската литература у другите славянски народи и на славянските литератури в България.
7. Приносът на славянството в развитието на естетическата мисъл; развитието на марксистическото литературознание в славянските страни.
8. Ролята на национално-освободителните движения и на тяхната идеология в развитието на славянските литератури.
9. Националните традиции и развитието на социалистическия реализъм в славянските литератури.
10. Проблеми на текстологията и на научното издаване на литературни паметници.

ІІ. СЛАВЯНСКИ ЛИТЕРАТУРИ ДО КРАЯ НА XVII ВЕК

1. Дейността на Кирил и Методий и нейното значение в развитието на славянската култура.
2. Възникване на славянската писменост.
3. Взаимоотношения между старите славянски литератури.
4. Славяновизантийски литературни отношения.
5. Значение на латинската образованост за славянските литератури.
6. Славянските литератури и фолклорът до XVII век.
7. Въпросът за художествения метод в старите славянски литератури.
8. Проблемата за съотношението на жанровете и средствата на стилистическата изобразителност в славянските литератури до XVII век.
9. Идейните и художествени традиции на литературата на Киевска Русия в средновековната руска, украинска и белоруска литература.
10. Публицистиката в старите славянски литератури като предмет на литературознанието; значение на художественото начало в средновековната публицистика.
11. Сравнително изучаване на ръкописната демократическа сатира в славянските литератури през XVI и XVII век.
12. Свообразие и развитие на Ренесанса и хуманизма в славянските литератури.
13. Взаимоотношения между славянските и неславянски литератури в епохата на Ренесанса.
14. Проблемата за Бароко в славянските литератури.
15. Старите славянски литератури и съвременността.

ІІІ. СЛАВЯНСКИ ЛИТЕРАТУРИ ПРЕЗ XVIII—XIX ВЕК

1. Съотношението на просветителството в славянските страни с просветителството в западните страни.
2. Преромантизъм и романтизъм в славянските литератури.
3. Историзмът в славянския романтизъм.
4. Произход и етапи на развитието на реализма в славянските литератури.
5. Сатиричното направление в славянските литератури и неговото значение за развитието на реализма.
6. Основни проблеми на романа и драмата в славянските литератури.
7. Въздействието на руската класическа литература върху другите славянски литератури.
8. Руският роман и развитието на световните литератури.
9. Идейното наследство на руските революционни демократи и неговото значение за развитието на славянските литератури.
10. Проблема за народничеството в славянските литератури; влиянието на народничеството върху литературите на съседните народи.

11. Зараждане на работническа тематика в славянските литератури във втората половина на XIX и началото на XX век.
12. Проблеми на междуславянските литературни връзки през XVIII—XIX век.
13. Идеята за славянската взаимност и солидарност в славянските литератури през XIX век.
14. Ролята на славянската филология в развитието на славянската култура.
15. Славянски теми в неславянските литератури.
16. Значението и ролята на най-изтъкнатите славянски писатели през XIX век в световния литературен процес (по отделни автори).

IV. СЪВРЕМЕННИ СЛАВЯНСКИ ЛИТЕРАТУРИ

1. Особенности на реализма в славянските литератури през XX век.
2. Предходници на социалистическия реализъм в славянските литератури.
3. Закономерности в развитието на социалистическия реализъм в славянските литератури.
4. Традиция и новаторство в съвременните славянски литератури.
5. Концепцията за хуманизма в славянските литератури в светлината на идейните проблеми на нашето време.
6. Жанриво и стилово разнообразие в съвременните славянски литератури.
7. Проблема за героя в славянските литератури на социалистическия реализъм.
8. Сатирата в славянските литератури през XX век.
9. Славянските литератури и Великата октомврийска революция.
10. Нови форми на литературни взаимовръзки между литературите на страните с народна демокрация и тяхното значение за развитието на славянските литератури.
11. Местото на съветската литература в световния литературен процес.
12. Връзки и взаимодействия между славянските и неславянски литератури на XX век.
13. Връзки и взаимоотношения между славянските и неславянските литератури в СССР.
14. Проблеми на символизма и модернизма в славянските литератури.
15. Възникване и развитие на марксистическата критика и литературна теория в славянските страни.
16. Борбата на марксистическата естетика в славянските страни за реализъм против декаданса.
17. Проблеми на културата и литературата на славянските народи в съвременните буржоазни концепции.

V. ЛИТЕРАТУРНО-ЛИНГВИСТИЧНИ ПРОБЛЕМИ

Основни проблеми: а) Художественият метод и творческата индивидуалност на писателя; б) Словесно-художественият стил като историческа категория; в) Стил и език.

1. ПРОБЛЕМИ НА ИСТОРИЧЕСКАТА ПОЕТИКА И СТИЛИСТИКА НА СЛАВЯНСКИТЕ ЛИТЕРАТУРИ

1. Стилистическа проблематика на основните литературни жанрове (поезия, проза, драма) в славянските литератури (по-специално поетика на гротеската).
2. Отношение между индивидуалния стил и стила на епохата.
3. Художествен метод и индивидуален стил на писателя.
4. Проблеми на поетиката на реализма и на социалистическия реализъм на славянските литератури.
5. Ономастиката като средство на художествената изобразителност.
6. Въпроси на поетиката и стилистиката на фолклорните жанрове (приказка, лирическа песен и т. н.).
7. Въпроси на семантичката и граматическата структура на словесното изкуство у славяните.
8. Въпроси на композицията в славянските литератури и в народното творчество.
9. Въпроси на структурата и функцията на алюзията в ранните епохи от историята на славянските литератури.

II. ОБЩИ ПРОБЛЕМИ НА СТИЛИСТИКАТА В СЛАВЯНСКИТЕ ЛИТЕРАТУРИ

1. Принципи и методи на описателната и сравнително-историческата стилистика.
2. Основни принципи при изучаването езика на художествената литература.

3. Общонароден език, език на художествената литература и стил на писателя.
4. Данните на езика и стила при установяване авторството на анонимни произведения в славянските литератури.
5. Принципи за установяване на каноническия авторски текст.
6. Принципи за съставяне речници на езика и художествените средства на писателя (с оглед към историята на лексиката на художествената литература).

III. ИСТОРИЧЕСКИ, СРАВНИТЕЛНО-ИСТОРИЧЕСКИ И ТИПОЛОГИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ НА СЛАВЯНСКОТО СТИХОСЛОЖЕНИЕ

1. Произход на славянското стихосложение.
2. Взаимно влияние между народния и литературния стих в историята на славянските литератури.
3. Съотношение между стихосложението и прозодическите особености на славянските езици.
4. Проблема за ритъма и смисъла (върху материал от славянските литератури).
5. История и сравнителен анализ на римите и другите звукови средства в славянските литератури.
6. Сравнителен анализ на стиха и прозата и въпроси на междинните форми в славянските литератури.
7. Съвременни явления в областта на славянските стихотворни форми.

IV. ПРОБЛЕМИ НА ХУДОЖЕСТВЕНИЯ ПРЕВОД

1. Взаимоотношения между езика на оригинала и езика на превода, по-специално в светлината на стилистичните средства на езика (например идиоматика, пословици и пр.) — междуславянски преводи, преводи от славянски езици на неславянски и от неславянски езици на славянски.
2. Проблеми на превода на народното творчество.
3. Проблеми на превода на старите славянски произведения на съвременни славянски езици.
4. Идеино-политически аспекти на избора и на художествената реализация при междуславянските преводи.
5. Междуславянските преводи като съставна част от литературния процес на отделните славянски литератури (взаимни влияния между преводи и оригинално творчество).

Г. СЛАВЯНСКО НАРОДНО ПОЕТИЧЕСКО ТВОРЧЕСТВО

Основни проблеми: а) Проучване на взаимните връзки в областта на славянското народно творчество; б) Съвременното състояние на народното поетическо творчество у славяните.

1. Съременно състояние на славянското народно творчество.
2. Фолклорът на славянските народи в периода на освободителната борба против фашизма.
3. Работническият фолклор у славянските народи.
4. Съчетание на национални традиции и елементи на международната социалистическа култура в съвременното славянско народно творчество.
5. Проблемата за художествения метод в славянското народно творчество.
6. Взаимоотношения на традиционния и съвременния фолклор.
7. Произход и историческо развитие на фолклорните жанрове у славянските народи.
8. Проблеми на историческото изучаване на героичния и приказния епос на славянските народи.
9. Национална специфика на приказния фолклор у славянските народи.
10. Изучаването на географското разпространение на приказните сюжети в славянските страни.
11. Принципи на класификацията на славянските приказки.
12. Сравнително изучаване на народната песенна лирика у славянските народи.
13. Произход, типове и класификация на славянските народни пословици и гатанки.
14. Отношение на фолклора на славянските народи с фолклора на техните съседи; славянското народно творчество в неславянско обкръжение.
15. Проблеми на историята на славянския фолклор.

1. Славянски етногенезис.
2. Образуване на славянските държави.
3. Обществения мисъл у славянските народи в средните векове и в ново време.
4. Революционното и национално-освободителното движение на славянските народи.
5. Великата октомврийска революция и славянските народи.
6. Обществено-културното развитие на славянските народи след Втората световна война.
7. Съвременни проблеми на славянската етнография.

СПИСАНИЕ „ВОПРОСЫ ЛИТЕРАТУРЫ“ КН. 1, 1961

Изтеклата IV годишнина на списание „Вопросы литературы“, орган на Съюза на писателите и Института за световна литература „А. М. Горки“ при Академията на науките на СССР, отбелязва нови сериозни успехи в усилията за разглеждане и изясняване на редица главни проблеми на марксистко-ленинската естетика, теория и история на литературата. За нашия читател списание „Вопросы литературы“ е като голям и светъл прозорец към света на литературната теория, като най-авторитетен орган на съветската литературоведска мисъл. Политическият и духовен подем на съветските народи след XX и XXI конгрес на КПСС се отразява върху патоса на списанието.

Първата книжка на „Вопросы литературы“ от 1961 г. се открива със статията на И. Виноградов „За бегущим днем“ — бележки за романа на В. Тендряков. Авторът се спира на противоречивите изказвания за романа, направени от редица съветски критици, отхвърля някои от тях и след подробен анализ изяснява някои особености на автора със склонността му към изобразяване на „интелектуален герой“, при което основното е „борбата на идеи, упорито търсене на жива, сложна и значителна мисъл“. И доколкото този „материал“ е нов за писателя, той „не съумява достатъчно свободно да се отнесе към него, ясно да отдели него от себе си...“ С това отчасти се обяснява и противоречивото възприемане на Андрей Бирюков, главен герой в „За бегущим днем“.

В статията „Поэты Антильских островов“ Е. Галперина проследява етапите на зараждане, развитие и съвременното състояние на поезията в Република Хаити, в Западна Индия (о-ви Ямайка, Тринидад и др.) и в Британска Гвиана. Стремж към национална и политическа свобода, интерес към минало и фолклор, гняв и презрение към колонизаторите —

тия черти характеризират поезията на Антилските острови.

Въпросите за чистотата, благозвучието и творческото използване на съвременния литературен език привличат вниманието и на писатели, и на критици, и на читатели. На тях се спира Е. Ханпир в късата си реплика „Поговорим о нашей речи“. В отношението ни към езика очевидно е необходима широта, трезво разбиране особеностите на художествената реч, тъй като всеки краен пуризм може да доведе до обедняване на словото. В подкрепа на тия мисли Е. Ханпир привежда убедителни примери от литературното творчество на М. Горки, С. Сергеев-Ценски, Вл. Маяковски, В. И. Ленин и др.

Рубриката „Теория литературы“ съдържа интересна полемична статия „В борьбе с ложными взглядами“ на И. Зинкус. Тя е насочена против някои съвременни опити да се ревизира Маркс, като се изтъкват „по новому“ отделни негови съчинения от периода 1843—44 г. С подобна задача се заема полският философ Л. Колажовски, според който „за Маркс въпросът за обективната действителност е лишен сякаш от всякакъв смисъл, тъй като действителността е построена от предмети, създадени от човека, съгласно неговите потребности...“ Всъщност това е опит да се примири атеизмът на зрелия Маркс със субективизма на свети Августин и Тома Аквински.

Във втората част на статията И. Зинкус се спира на проблема за големата познавателна и преобразуваща роля на истинското изкуство в периода на разгърнатото строителство на социализма и комунизма. Някои съветски автори като Н. Пруцкова, Г. Недошивин и други обаче свеждат познанието само до интелектуалното начало. „Ако това би било така — подчертава И. Зинкус, — в рамките на познанието не би се вместило не само изку-